

Hoorcollege EIP 14-12-2010

Het hoorcollege van vandaag zal gaan over 4 acties en 1 exceptie.

- Actie wegens Verdragsschending
- Actie tot Nietigverklaring
- Actie wegens Nalaten
- Actie tot Schadevergoeding
- Exceptie van onwettigheid

Het document op Nestor over de bevoegdheden HvJ en Gerecht moeten gelezen worden voor het tentamen. (Deze zijn ook te vinden in art. 51 Statuut van het Hof)

Actie wegens verdragsschending, dit is een zeer belangrijke actie. Art. 258 VWEU

Commissie begint procedure tegen lidstaat op inbreng van een klacht van individuen of eigen constatering van de commissie. Commissie treedt op als hoedster van het Verdrag onder toezicht van het hof. Als de commissie beslist een procedure formeel aan te spannen, komt er een aanmaning van de commissie ondertekend door de commissaris aan de minister van Buitenlandse zaken (permanente vertegenwoordiging), met de reden waarom er inbreuk zou zijn op het verdrag.

Aanmaning – formele Art. 258 VWEU brief (termijn)

De regering van deze lidstaat krijgt het recht om gehoord te worden. Regering kan verdragsschending ongedaan maken, maar regering kan ook voor kiezen om geen antwoord te geven of onvoldoende antwoord. Commissie heroverweegt dan de conclusie. Als de commissie niet wijzigt van mening, volgt een Met redenen omkleed Advies, hierin staat waarom commissie het oneens is met de lidstaat. De lidstaat krijgt dan opnieuw een termijn om schending van het verdrag ongedaan te maken.

Dan kan commissie procedure aanspannen bij het Hof. Hiervoor heeft de commissie een discretionaire bevoegdheid. Dit betekent dat men de commissie niet verplichten om een verdragsschending procedure te starten, de commissie moet zelf de keuze maken. Juridisch is het mogelijk dat de commissie doorgaat met procedure bij het hof als het lidstaat inmiddels gestopt is met de verdragsschending, maar deze stop later intrad dan de termijn die hiervoor gegeven was. Hierdoor was de lidstaat reeds in verzuim was. Het hof zal hier dan over oordelen. Hof geeft een verklaring door zo te handelen of na te laten de staat handelt in strijd met haar verplichtingen. De zaak is dan dus tussen Commissie en lidstaat. Het probleem bij procedure verdragsschending is de koehandel.

Indien een lidstaat niet handelt conform een uitspraak van het hof (arrest: 260 VWEU), wordt er een aparte procedure gehanteerd. Hier wordt later nog op teruggekomen.

Art. 259 VWEU. Dit is de mogelijkheid van een verdragsschending procedure aangesteld door lidstaat die een inbreuk verwijt aan andere lidstaat. De lidstaat doet dan een klacht bij de Commissie. Dit komt zelden voor. De commissie zal, indien zij het met de klacht eens is, een aanmaning sturen en desnoods een met redenen omkleed advies indien de lidstaat niet naar de aanmaning luistert.

Indien de commissie het niet eens is met de klacht, kan de lidstaat zelf naar hof het Hof stappen. Het is dan een zaak tussen lidstaat en lidstaat. Dit is alleen indien Commissie geen met redenen omkleed advies uitbrengt en lidstaat dit advies van de aanmaning niet opvolgt.

Eigen nationale interne problemen en nationale bepalingen of praktijken zijn niet een uitvlucht voor het niet op tijd omzetten van een richtlijn. Ook het wijzen op het feit dat andere ook schuldig zijn, is geen excuus.

Procedure van art. 260 VWEU. Één van de problemen was dat men niets kon doen, indien lidstaten de arresten van het hof negeerde, behalve de procedure hierboven beschreven. Om dit te verhelpen ontstond de mogelijkheid voor het Hof om een boete en/of dwangsom te kunnen opleggen aan een lidstaat. Dit betreft politieke invloed om zo snel mogelijk de verdragsschending te beëindigen.

Actie wegens nietigheid Art. 263 VWEU.

Dit is de kern van rechtsbescherming binnen het uniestelsel. Hiervoor bestaan 3 voorwaarden:

Een actie wegens nietigheid kan ingesteld worden tegen:

- Handelingen van Europees Parlement en Raad, Raad, Commissie en ECB. Dit is anders dan aanbevelingen of adviezen.
- Handelingen van Europees Parlement en de Europese Raad die rechtsgevolgen hebben voor derden
- Handelingen van organen of instanties van de Unie die rechtsgevolgen hebben voor derden.

Er kan geen actie wegens nietigheid worden aangespannen tegen voorbereidende besluiten.

Een actie wegens nietigheid kan ingesteld worden door:

- Lidstaten, Raad, Commissie, EP. Dit zijn de bevoorrechte verzoeksters. Ze hoeven geen individueel belang aan te tonen.
- Dit is beperkter voor Rekenkamer, ECB, Comité van de Regio's. ze zijn semibevoorrechte verzoeksters. Ze kunnen een zaak aanspannen voor de vrijwaring van hun voorrechten
- Nog beperkter zijn natuurlijke personen en rechtspersoon. Ze kunnen alleen een actie wegens nietigheid aanspannen tegen tot hen gerichte beschikkingen en tot anderen gerichte beschikkingen. Dit kan alleen onder voorwaarden, de persoon moet ontvankelijk zijn.

Verder moet voor ontvankelijkheid de actie wegens nietigheid binnen de juiste termijn ingesteld worden.

Beroepsrechten voor natuurlijke en rechtspersoon.

De natuurlijke personen en rechtspersonen moeten rechtstreeks en Individueel geraakt zijn door de beschikking. Dit kan ook zijn door 'verkapte' beschikking, dit zijn verordeningen die slechts voor hen gelden of door beschikkingen gericht tot derden, die de verzoekster toch rechtstreeks en individueel raken. Een klassiek voorbeeld hiervan is de staatssteun. De staat geeft een subsidie aan een bedrijf en de concurrent van dit bedrijf zal hier niet blij mee zijn. De staat krijgt hier toestemming voor van de commissie. Deze concurrent kan dan het besluit aanvechten door middel van actie wegens nietigheid. Als de commissie de staatssteun onrechtmatig vindt, kan het bedrijf zelf in beroep gaan bij het Hof van justitie. Het kan ook gaan om regelgevingshandelingen die de verzoekster rechtstreeks raken en die geen uitvoeringsmaatregelen met zich meebrengen. Er kan geen actie wegens nietigheid worden ingesteld tegen richtlijnen, omdat men niet individueel geraakt kan worden door een richtlijn. Dit moet niet verward worden met richtlijnconforme interpretatie. Daarnaast kan het ook niet tegen verordeningen worden ingesteld, omdat verordening normatief is. Behalve als verordening 'verkapte' beschikking is, dan kan men wel een actie wegens nietigheid instellen. Ook al kan men niet aanmerking komen om een actie voor nietigheid aan te spannen tegen verordening of richtlijn, kan men als die verordening of richtlijn in werking gaat, naar de nationale rechter gaan om te vragen of de nationale rechter een prejudiciële vraag wil stellen.

Dus de directie route is actie wegens nietigheid. Indirecte route is het stellen van prejudiciële vraag door de nationale rechter. Oftewel een besluit kan worden aangevochten zonder enig individueel belang. Beroep moet worden ingesteld binnen 2 maanden. Art. 263 lid 6 VWEU

Redenen tot nietigverklaring

Ten eerste is een reden tot nietigverklaring dat de instelling geen bevoegdheid had om het besluit vast te stellen. Dit moet dan in strijd zijn met specifieke attributie van competentie.

Daarnaast leidt een schending van de Verdragen of van uitvoeringsregeling tot nietigheid van het besluit. Dit geldt ook voor eerbiediging van fundamentele rechtsbeginselen. Voorbeeld: Als de Raad in strijd met verdrag nieuwe handelsbarrières tussen de lidstaten creëert, is dit nietig, omdat dit in strijd is met vrij verkeer van goederen.

Verder is een reden voor nietigheid schending van wezenlijke vormvoorschriften. Dit is bijvoorbeeld als een besluit niet voldoende gemotiveerd is of dat er geen raadpleging of betrokkenheid van vereiste partijen niet heeft plaatsgevonden.

Ten slotte is er misbruik van bevoegdheid. *Détournement de pouvoir*.

Gevolgen van nietigverklaring Art. 264 VWEU

De nietigverklaring kan 3 soorten gevolgen hebben:

Het eerste gevolg is *Ex tunc*, dit betekent dat de handeling heeft nooit bestaan.

Daarnaast kan het gevolg zijn dat het Hof *ex tunc* kan beperken door middel van *ex nunc*. Dit betekent dat de handeling in stand blijft, totdat er nieuwe richtlijnen zijn.

Verder kan het gevolg *Erga omnes* zijn, dit zorgt ervoor dat een nietigverklaring algemeen in werking en voor iedereen geldt, behalve als het hof oordeelt dat bepaalde rechtsgevolgen blijven.

Actie wegens nalaten Art. 265 VWEU.

De nalatigheid om geen besluit te nemen door een instelling kan worden aangevochten door een actie wegens nalaten. Als Instelling besluit geen besluit te nemen, kan actie wegens nietigheid worden ingesteld.

Lidstaten, instellingen, ECB, natuurlijke personen en rechtspersonen kunnen actie wegens nalaten instellen.

Voordat een actie wegens nalaten wordt ingesteld moet een instelling uitgenodigd worden om een besluit te nemen. Hiervoor wordt een termijn van 2 maanden gegeven. Binnen 2 maanden moet instellingen hun standpunten bekend maken. Indien Instelling besluit niets te besluiten (Art. 263 VWEU) krijgt de instelling met redenen omkleed advies en opnieuw termijn van 2 maanden om besluit alsnog te nemen. Anders zal er naar het hof gestapt worden.

De toetsing die plaats vindt is:

Had de Instelling een besluit moeten nemen?

Was de Instelling verplicht?

Als de instelling een discretionaire bevoegdheid heeft, mag de instelling zelf beslissen of ze moeten handelen of niet. Het Hof heeft hier dan niets over te zeggen.

Als het hof constateert bij geen discretionaire bevoegdheid dat de instelling had moet handelen, kan het Hof oordelen dat de instelling alsnog moet handelen. Ook is er de mogelijkheid om dan bij de instelling schade te claimen. (Art. 266, 2e alinea /art 340 VWEU)

Actie tot schadevergoeding art. 340 VWEU

Op nationaal niveau is het mogelijk dat als je verlies hebt geleden door handelen of gebrek aan handeling door nationaal recht dat is strijd is met unierecht, je schade kunt verhalen bij nationale rechter. Maar in dit geval gaat het om schade toegebracht door instellingen en organen van unie zelf. De unie zal zelf worden aangesproken. Er moet altijd gekeken worden of het om nationale of internationale schuld gaat. Als de schuld ligt op het niveau van de unie, moet er gekeken worden naar art. 340 VWEU. Dan hoeft een handeling niet eerst nietig worden verklaard, voor schadevergoeding. Dus de weg van art. 263 VWEU is niet vereist. Het gaat vooral om de niet-contractuele aansprakelijkheid van de unie.

Drietrapsraket die aangetoond moeten worden:

1. Dat de unie zich onrechtmatig heeft gedragen.
2. Dat persoon die beroep instelt schade heeft geleden.
3. Dat er een causaal verband is tussen de schade en de onrechtmatige daad.

Bij onrechtmatige wetgeving zijn er andere criteria.

Exceptie van onwettigheid art. 277 VWEU

Voorbeeld: Burger denkt dat verordening ongeldig is. In dit geval is er geen beroepsrecht op grond van art. 263 VWEU, omdat hij kan niet bewijzen dat hij individueel geraakt wordt. Hij kan geen instelling dwingen om beroep in te stellen. Burger is het niets eens met beschikking, omdat beschikking op grond van verordening is opgesteld. Burger vindt de verordening onwettig is. Dit is verweer van een ongeldige verordening. Het tast verordening niet aan, maar maakt beschikkingen op grond daarvan onmogelijk. Hierdoor zal de verordening worden gewijzigd. Dit is verweer, maar geen actie. Dit kan niet bij de nationale rechter, maar alleen bij het Hof van justitie.

Hoorcollege 16-12-2010. Wat het verdrag van Lissabon gedaan heeft.

Uitgangspunten en gevolg van het verdrag van Lissabon

De unie heeft geen grondwet, geen volkslied en geen eigen vlag. Voor een groot aantal landen wordt de blauwe vlag met de sterren gezien als de vlag van Europa. Het verdrag van Lissabon heeft gezorgd voor hervormingen in bestaande verdragen. De EG verdween in de unie. De EG werd ingeruild voor het verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (WVEU). Het Euratom bleef wel bestaan. De unie kreeg rechtspersoonlijkheid.

Bestaande instrumenten van de unie bleven bestaan, hieronder moeten richtlijnen, verordeningen, etc. worden verstaan. Kader besluiten verdwenen wel. Het grote voordeel hiervan was dat het behoud van bestaande instrumenten en het verdwijnen van kaderbesluiten grote acceptatie opleverde van alle lidstaten. Door deze acceptatie werd het Eu-recht beter gehanteerd door nationale rechter, omdat die zich aan het recht zal houden.

Het Europees Parlement was de grote winnaar, omdat in meeste gevallen gewone wetgevingsprocedure zou worden toegepast en nog maar zelden van apart wetgevingsprocedure. Hierdoor verdwenen allerlei verschillende wetgevingsprocedures.

Er ontstond een duidelijkere verdeling van de bevoegdheden tussen lidstaten dan dat het voorheen was. De unie is geen federale unie, maar heeft wel federale trekken. De omstreden uitgangspunten van de grondwet werden als uitgangspunt genomen.

Het was het einde voor de gemeenschappelijke markt en het begin voor het begrip interne markt.

Het handvest van de grondrechten wordt niet in verdrag opgenomen. Dit is een vorm van een inter-institutionele overeenkomst, die erg bindend is tegenover lidstaten. Er is een specifieke erkenning van de grondrechten die worden eerbiedigt door de EU. Verwijzing in de nieuwe Art. 6 EU: Handvest wordt ook opnieuw vastgesteld door de politieke instellingen van de EU. Het Handvest breidt de bevoegdheden van de Unie niet uit. Het heeft dezelfde juridische waarde als het verdrag.

Openbare zitting van de Raad als wetgever. Dit maakt het veel makkelijker voor nationale parlementen om te kijken of eigen minister zich aan de instructies heeft gehouden. Art. 9c EU, lid 8. Dit legt een grotere rol weg voor nationaal parlement en maakt het transparanter.

Dit levert een grotere controle op van het subsidiariteitsbeginsel, hoewel dit juridisch moeilijk toetsbaar is.

Daarnaast zorgt het nog voor meer betrokkenheid van maatschappelijke organisaties. De instellingen bieden burgers en de representatieve organisaties de mogelijkheid langs passende wegen hun mening over alle onderdelen van het optreden van de Unie kenbaar te maken en daarover in het openbaar in discussie te treden. Nieuwe Art. 8bEU, lid 2 (ex GW Art. I-47(2)): open, transparante en regelmatige dialoog met representatieve organisaties en met het maatschappelijk middenveld. Art. 8bEU, lid 3 (ex GW Art. I-47(3)) De Commissie pleegt op ruim schaal overleg met de betrokken partijen. Initiatieaanvraag door ten minste 1 miljoen burgers uit een significant aantal lidstaten. Art. 8b EU, lid 4 (ex Gw Art. I-47(4)). Sociale partners: nieuwe Art 8b EU, lid 2

Commissie en de Raad zijn verantwoording verschuldigd aan het parlement. Hierdoor is de democratie in de unie sterker geworden. Doordat de burgers rechtstreeks het parlement kunnen kiezen. Ook de Europese Ombudsman moet verantwoording afleggen aan het parlement over hetgeen wat hij onderzocht heeft.

Exclusieve bevoegdheden van de unie

- Het vaststellen van mededingingsregels die noodzakelijk zijn voor de werking van interne markt.
- Douane unie
- Gemeenschappelijk handelsbeleid
- Monetair beleid voor de lidstaten die de euro als munteenheid hebben. Dit berust nu bij de Europese Centrale Bank. De ECB moet geheel onafhankelijk zijn werk kunnen verrichten.
- In stand houden van biologische rijkdommen van de zee in het kader van een gemeenschappelijk vissersbeleid.
- Het sluiten van internationale overeenkomsten, indien een wetgevingshandeling van de unie in die sluiting voorziet, deze sluit noodzakelijk is om haar interne bevoegdheid uit te oefenen of deze sluiting van invloed kan zijn op gemeenschappelijk voorschriften. Met dit laatste wordt wetgeving bedoeld dat al bestaat op Europees niveau.

Gedeelde bevoegdheden.

Art. 4 WVEU. Het gaat hier om bevoegdheden die de unie met de lidstaten moet delen. De lidstaten moet bij uitvoering van deze bevoegdheden zich wel aan de regels van unie houden. Dit is een gedeelde bevoegdheid maar niet een voorbehouden bevoegdheid. Als de unie niets over de uitvoering van deze bevoegdheden heeft vermeld, dan heeft de lidstaat zelf de bevoegdheid. Daarnaast kan bijvoorbeeld het wetgevingsproces bij de unie liggen, maar het uitvoeringsaspect bij de lidstaten. Voorbeelden van gedeelde bevoegdheden:

- Interne markt. Voornamelijk gaat het om het vrij verkeer van goederen, diensten, personen en kapitaal.
- Sociaal beleid voor bepaalde aspecten.
- Economische, sociaal en territoriale samenhang.
- Landbouw en visserij.
- Consumentenbescherming. Het gaat hier bijvoorbeeld om schadevergoeding bij vertraging of annulering van een vliegtuigvlucht.
- Vervoer en transport van Europese netwerking, evenals energie.
- Ruimte voor vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid.
- Gemeenschappelijke veiligheidsvraagstukken op gebied van volksgezondheid
- Onderzoek, technische ontwikkelingen en ruimte onderzoek.
- Ontwikkelingssamenwerking en humanitaire hulp.

Verder zijn er ook nog aspecten waarbij de unie alleen ondersteunend optreedt. Deze aspecten hebben een stimulerend effect, het is geen verplichting. Voorbeelden van deze ondersteunende aspecten:

- Bescherming en verbetering volksgezondheid
- Industrie
- Cultuur
- Toerisme
- Civiele bescherming
- Bestuurlijke samenwerking
- Onderwijs, jongeren, sport en beroepsopleiding.

De Raad is een juridische eenheid. Het wordt ook wel de Raad van ministers genoemd. Het heeft één vertegenwoordiger per lidstaat. De Raad komt in verschillende formaties voort. In welke formatie de Raad voorkomt wordt beslist door het Europese Raad met een gekwalificeerde meerderheid. De Raad kan onder andere ook bijeenkomen als de Raad Buitenlandse Zaken of Raad algemene zaken. De Raad Buitenlandse zaken wordt voorgezeten door de Hoge Vertegenwoordiger. Het is een uitwerking van extern optreden en zorgt voor samenhang van het optreden van de EU. De Raad algemene zaken zorgt voor de samenhang van de werkzaamheden der verschillende formaties van de Raad. Het Bereidt de bijeenkomsten van de Europese Raad voor en zorgt met de voorzitter van de Raad en de voorzitter van de Commissie voor het vervolg erop voor.

De Commissie

De voorzitter wordt gekozen door het Europees Parlement, op voordracht van de Europese Raad. Het aantal van 27 leden voor de commissie is eigenlijk te groot, vooral als er in de toekomst nog meer staten bijkomen. Dit levert geen goede besluitvorming op. Maar de lidstaten willen natuurlijk hun plek in de commissie niet opgeven. Daardoor is het besluit tot vermindering van het aantal leden uitgesteld tot 1 november 2014. Evenals hierover is nog geen overeenstemming bereikt over een toerbeurt systeem voor lidmaatschap van de Commissie. De Hoge vertegenwoordiger draagt een dubbele pet voor het Gemeenschappelijk Buitenlands Veiligheidsbeleid.

Hof van justitie bestaat uit de onderdelen Hof van justitie, het Gerecht en de gespecialiseerde rechtbanken. De handeling van de Europese Raad zijn vatbaar voor beroep. Comité van de Regio's staan op gelijke voet met ECB en Rekenkamer (bescherming van voorrechten). Daarnaast is beroep mogelijk tegen regelgevingshandelingen die geen uitvoeringsmaatregelen met zich mee brengen. Voorwaarde is dat de persoon rechtstreeks geraakt moet worden door de regelgevingshandeling.

Inspraak voor nationale parlementen

Commissie doet een wetsvoorstel met daarbij een motivatie. De nationale parlementen kunnen hier binnen 8 weken een advies op geven aan de voorzitters van de Raad, het Europees Parlement en de commissie. Hiervoor is 1/3 deel van de nationale parlementen nodig. Dan kan de commissie een heronderzoek van het voorstel doen. Dit is vergelijkbaar met de wetgevingsprocedure. Hierdoor ontstaat de mogelijkheid van beroep (lidstaten) bij het Hof van Justitie. Elk nationaal parlement heeft 2 stemmen, omdat het parlement in de meeste landen ook uit 2 kamers bestaat. Er is 1/3 deel van de parlementen nodig voor voorstellen op het gebied van de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht.

Regionale en lokale dimensie

Unie moet niet alleen de nationale identiteit van de lidstaten eerbiedigen, maar ook de constitutionele structuren, waaronder die voor locale en regionale besturen. De reden hiervoor is dat EU recht van toepassing is op alle dimensies van de staat. Dus ook voor provincies en gemeentes. Er is een mogelijkheid dat een lidstaat wordt vertegenwoordigd door een regionale minister.

Commissie moet bij voorafgaande consultaties over wetgevingsvoorstellen rekening houden met de regionale en lokale dimensie van het beoogde optreden. Commissie moet voorstellen vergezellen met een memorandum over subsidiariteit en evenredigheid, waarin ook aandacht wordt besteed aan de effecten op de nationale en waar toepasselijk de regionale regelgeving. Zie hiervoor het Protocol over subsidiariteit en evenredigheid.

Gecomplieerde factoren

Een gecompliceerde factor is het uitstel van veranderingen in besluitvorming tot gekwalificeerde meerderheid tot 1 november 2014. Daarna zal een overgangsregime volgen t/m 31 maart 2017

De toekomstige vorm van de Commissie staat beschreven in Art. 244 VWEU.